

(Rózsavölgyi és Társa, 2025)

Keresztury-Albert Zsolt neve nem ismeretlen a Parlando olvasói számára: „A zenei hangok archaikus rendje” című tanulmánya itt jutott el az érdeklődők szélesebb köréhez. Nyomtatványként is hozzáférhető – ebből kaptam egy példányt első személyes találkozásunk alkalmával, s ekkor ismerkedtem megkorántsem szokványos zeneszerzői pályakezdésével. Mérnöki diplomája megszerzését követően részidőben foglalkozik tanult szakmájával, ám magát zeneszerzőnek vallja. Magánúton végzett elmélet-tanulmányai eredményességét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a kezdeti kis apparátusra szánt (viszonylag rövid) darabokat követően nagylélegzetű művekkel is jelentkeznek.

A szerző: ízig-vérig korunk embere. Felismerte a szervezés alapvető jelentőségét, maga is tevékenyen részt vesz projektek kigondolásában és fáradhatatlanul munkálkodik a megvalósulásig vezető út kiépítésében is. Ráadásul korántsem csupán saját műveinek az útját egyengeti!

Tanulmányának előszavában leírja Lendvai Ernő munkásságával való megismerkedése történetét. A „Szimmetria a zenében” című, Lendvai halála után Szabó Miklós és Mohay Miklós által összeállított kötet új ablakot nyitott számára a zene világába, és továbbgondolásra készítette, korábbi asztrológiai érdeklődését aktiválva. Ez az inspiráció készítette arra, hogy felvegye a kapcsolatot Lendvai Tamással, és felfigyelve a közelgő centenáriumra, rendezvényt szervezzen (a 2025. február 8-i egésznapos eseménnyel is

foglalkozott a Parlando). Ennek sikerén fellelkesedve, újabb konferenciát szervezett november 8-ra, „A tizenkétfokú zene architektúrája” címmel.

Erre az időszakra esett zongoradarabjainak megjelenése, a Rózsavölgyi és Társa kiadványaként. A kottához hangzó anyag is tartozik, valamennyi tétel mellett QR-kód szerepel, a referencia-felvételeket barátja, Vitányi Márk játssza, akinek ajánló sorai a kotta hátoldalán olvashatóak. Ő volt az, aki pedagógusként „tesztelte” a darabokat, felhasználva azokat zongorista növendékei tanításakor, és – mint a szerzői előszóból kiderül – az így szerzett tapasztalatok hasznosulhattak a megjelenést megelőzően.

Az Elemek sorozat megírásához az a felismerés vezetett, hogy az emberi vérmérsékletek visszavezethetők az őselemek (tűz, föld, levegő, víz) karakterére. Az elemek nyelvén szándékozta kifejezni a szerző az egyes darabok hangulatát. Mindhárom sorozat háromszor járja végig az őselemek körét, a darabok címében az elem nevét követően olyan program szerepel, amely nem idegen a gyermekek érzésvilágától.

Tudjuk, a legtöbb pedagógiai kiadvány által célul tűzött „nehézségi sorrend” csak nagy megközelítéssel realizálható – ami az egyik gyereknek magától értetődő, korántsem biztos, hogy problémátlan játszánivalót jelent egy másiknak... Keresztury-Albert Zsolt gyermekként gitározni tanult (családjában az édesapa zongorázott), de a kezdők zongoramuzsikáját tartalmazó kiadványok némelyikével minden bizonnyal találkozott zenetanulása idején. Szerencsére saját programja megvalósítása során nem szorult arra, hogy bármiféle módszertani szempontokat kölcsönözzön meglévő gyűjteményektől.

Már a sorozat első darabja felkelti a figyelmet, és ez a figyelem mindvégig megmarad, éspedig az őszinte érdeklődés szintjén: mit „talál ki” a szerző, milyen program-ötletekhez milyen formai, hangkészletbeli és ritmikai megoldást társít.

I. KÖTET

I.	TŰZ	Pattogós
II.	FÖLD	Sírató ének
III.	LEVEGŐ	Szellőcske
IV.	VÍZ	Vizmalom
V.	TŰZ	A vita
VI.	FÖLD	Szántóföldön
VII.	LEVEGŐ	Kánon
VIII.	VÍZ	Szerelmi párbeszéd
IX.	TŰZ	Gyerekjáték
X.	FÖLD	Álmos induló
XI.	LEVEGŐ	Vizet áraszt
XII.	VÍZ	Ünnepi ének

A nyitódarab (I. TŰZ – Pattogós) líd pentachord, mindkét kézben ugyanaz az öt hang szerepel, váltott kezes és unisono szegmensek váltakoznak benne. Csak a kezdőhangokhoz ad újrendet, hiszen a továbbiakban nem kell változtatni a pozíción. A kettőskötések (a második hang mindig staccato), a rövid staccato-menetek, s a végén egy éles hangsúly: figyelmes kottaolvasásra nevel! És van dinamikai struktúrája is! (A 10. ütemben az első nyolcadpár szárának irányát felesleges volt megváltoztatni.)

II. FÖLD – Sírató ének. A kis zsánerkép lassúbb tempót igényel (minden tételnél szerepel karaktert sugalló előadási utasítás és javasolt metronóm-szám). Ezúttal is pentachord hangkészlet szerepel mindkét kéz szólamában, ám a bal kézé mindvégig azonos (c-g, kiemelt szerepet szánva az ütempáronként rendszeresen visszatérő záróhang-funkcióval az e centrumhangnak), míg a jobbkező a darab első részében az a-e pentachord hangkészletében válaszol, s csak az unisono részben veszi át a másik kéz hangkészletét. Az ütempár-szerkezet szabályosságát először a záróhang fermatás megnyújtásával oldja, majd a darab befejezésekor a lassítás mértékét a nagyobb értékű kottákkal szabályozza.

III. LEVEGŐ – Szellőcske. Hosszabb-rövidebb skálaszakaszokkal szinte vizuálisan ábrázolja az apró-finom légmozgásokat, a fodrozódó mozgás felerősödik (crescendo-jel), és megjelenítjük a légmozgás erősödését és megnyugvását is (crescendo és decrescendo) - az intenzitást növelendő: unisono.

IV. VÍZ – Vízmalom (szerintem inkább Vízimalom). A víz a tükörkép szerkezetét hívja életre (tükör-kánon). Csak a 7. ütemben jelenik meg a c-g pentachord hangkészlet terce: esz, elsőként használt fekete billentyűként. A záróakkordban e-vel világosodik a hangzás, e módosult centrumhang kerül a basszusba, felette két g-hang szól (hármashangzat, alaphang nélkül). Talán a folyamat-jelleget erősítendő? A vízfolyás, sőt, a malombeli munka is folyik tovább...

Részletek az I. kötetből

III.
LEVEGŐ - Szellőcske

Allegro leggiero (♩ = 128)

IV.
VÍZ - Vízmalom

Tranquillo (♩ = 72)

Részletek az I. kötetből

XII.
VÍZ - Ünnepi ének

Maestoso (♩ = 96)

V. TŰZ – A vita. A modalitás irányába „nyitja” a zongorista hallását a darab. „Elgörbül” a dallam tere, szaporodnak a módosított hangok, és immár nem „mechanikus” a két szólam viszonya.

VI. FÖLD – Szántóföldön. Négysoros szerkezetével a népdalok felépítésére emlékeztet, s azzal is, hogy az „újdonság” a harmadik sorban következik be (a bal kéz a c-pentachord dallamok után d-pentachordra vált). A jobb kéz szólamában gyakrabban váltakozik a két hangkészlet. Az igazi újdonságot az ütemmutató jelenti, a 2+3 tagolódású ütemekkel. Itt kap először lehetőséget a kis játékos, hogy a darabot fél hanggal feljebb, fekete billentyűkön is megszólaltathassa.

A VII. darab (LEVEGŐ – Kánon) a két kéz függetlenítésének szép példája, egyben előkészítés a polifon játékra. A hangkészlet a dúdolható fordulatok sorolása közben lebegő hatást kelt: aligha tudjuk előre, mely hangon ér véget a tétel.

A VIII. (VÍZ – Szerelmi párbeszéd) visszarímel a IV.-re, amennyiben a záró ütemek kitarított hangzatainál/akkordjainál pedálhasználatot javasol.

A IX. (TŰZ – Gyerekjáték) karakterével és fordulataival olyan gyerekdalra emlékeztet, amelyet jó esetben ismernek a kis zongoristák. És ha játék: Scherzando előírás olvasható az eddigi leggyorsabb tempót javasoló metronómjelzés előtt.

Igazi „előadási darab” a X. (FÖLD – Álmos induló), formaérzék-fejlesztő, ráadásul a sok módosított hang, kulcsváltás az alsó szólamban: a kottaolvasási készséget is fejleszti.

Minden bizonnyal a kedvencek közé fog tartozni a XI. (LEVEGŐ – Vízet áraszt...), amelynek kíséretében kromatikus fordulatokra figyelhetünk fel. Borítékolható, hogy hasonlóképp kedvenc lesz a II. sorozat második darabja (FÖLD – Párvalasztó – Hommage á Lendvai Ernő), amely a Láttál-e már valaha kezdetű dalocskának ad izgalmas hangzást...

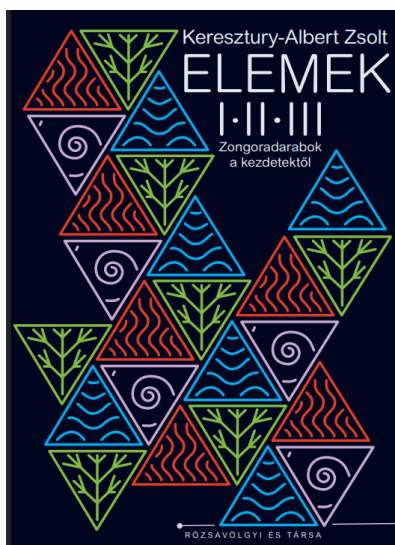
Az első sorozat záródarabjában szerepel először előjegyzés. A VÍZ – Ünnepi énekben felütéses és súlyon induló fordulatok egyidejűleg szerepelnek. Ütemváltással is találkozik a játékos, és rácsodálkozhat a záró hangzatokra. A befejezés ugyan (terc nélküli) G-dúr akkord, ám kvartszext fordításban.

A továbbiakban is találkozunk az egyes tételekben ismert-ismerős és váratlan fordulatokkal, megoldásokkal, néha meghökkentő ötletekkel. Egy biztos: aki memorizálja a darabokat, nagyot lép előre az értő-tudatos kottaolvasás területén.

A kottakép jól áttekinthető, lapozni is mindössze egyetlen darabban kell (könnyen megoldható). Ami a sorokba való elosztást illeti, csupán az utolsó darabban tartottam volna szerencsésebbnek, ha már a 17. ütem átkerül az utolsó előtti sorba. Az újjrendeket illetően: az utolsó előtti darab 26. ütemében a balkéz kettősfogásánál felcserélendő a két szám – egyébként pedig nem lett volna felesleges, ha zárójelbe kerülnek a korántsem kötelező, legfeljebb javasolt újjrendek (pl. az előző ütemben).

Fittler Katalin

FÜGGELÉK:

Az ELEMENK című zongorasorozat tételei a tűz, a föld, a levegő és a víz szellemében születtek meg. Ahogy a kötetekben a tételek újra és újra megteszik az őselemek körét, a zongoratechnika és a zenei kifejezés elemi formáiból építkezve egyre összetettebb kis műveket kínálnak a tanuló zongorajátékosnak.

„Az ELEMENK darabjai a zeneiskolai évek hű kísérői lehetnek: változatos témáikkal és népzenei ihletésükkel hozzák közelebb a XXI. századi zenét a növendékekhez. A témaválasztás egyedi, ennek köszönhetően a kezdők

figyelme több szinten is fenntartható. Pedagógiai tapasztalatom, hogy növendékeim lelkesedése a kötetekben található darabok iránt egyöntetű, ez a nyitottság pedig eszközt ad a kezembe és lehetőséget teremt arra, hogy a fiatal generáció kortárs zenei nevelését támogassam.”

/Vitányi Márk zongora előadóművész-tanár/

II. KÖTET

I.	TŰZ	Kergetős
II.	FÖLD	Párválasztó
		– Hommage á Lendvai Ernő
III.	LEVEGŐ	Kiszámoló
IV.	VÍZ	Ringató
V.	TŰZ	Kígyóbűvölő
VI.	FÖLD	Bivalytánc
VII.	LEVEGŐ	Útkereső
VIII.	VÍZ	Tengerparton
IX.	TŰZ	Táncházban
X.	FÖLD	Forgató (invertita)
XI.	LEVEGŐ	Akkor szép az erdő
XII.	VÍZ	Hajnali bánat

Részletek a II. kötetből

IV.
VÍZ - Ringató

Adagio, dolce (♩ = 72)

p

mp

Più mosso, misterioso (♩ = 90)

p

mp

f

rit.

V.
TŰZ - Kígyóbűvölő

Allegro con brio (♩ = 116)

p

mf

f

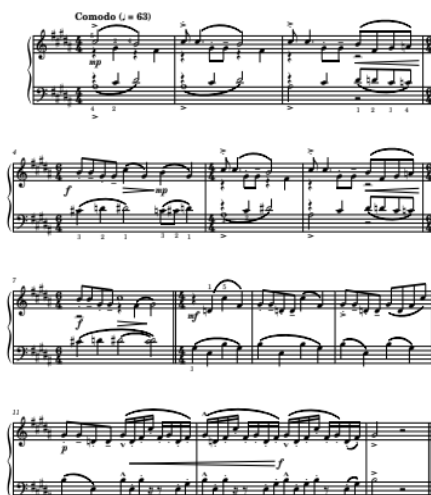
rit.

III. KÖTET

- I. TŰZ Ugródeszka
- II. FÖLD Kovácsműhely
- III. LEVEGŐ Változó szelek
- IV. VÍZ Nyugalom
- V. TŰZ A vágta
- VI. FÖLD Mérleghinta
- VII. LEVEGŐ Fuvallat
- VIII. VÍZ Tavaszi ábránd
- IX. TŰZ Városi forgatag
- X. FÖLD A bika álma
- XI. LEVEGŐ Kolibri-tánc
- XII. VÍZ Altató

Részletek a III. kötetből

VI.
FÖLD - Mérleghinta

RÉT 037

VII.
LEVEGŐ - Fuvallat

(Ez hanggal feljebb transzponálva
csak fohás billentyűkön is játszható)

RÉT 037

A kottához hangzó anyag is tartozik: a tételek mellett feltüntetett QR-kódok referencia felvételekhez vezetnek. Az alábbi linkre kattintva meghallgathatja az ízelítőt az Elemek I. II. III. c. kiadványból: <https://keresztury-albert.hu/qr/elemek/valogatás.html>

Megvásárolható Budapesten a Rózsavölgyi és a Kodály Zeneműboltokban, valamint a Lira országos hálózatában. Online megrendelhető és a bolti készletről információ található az alábbi linken: <https://www.lira.hu/hu/jcbs/139528686>